

FILMAUTEURSRECHT IN VOGELVLUCHT VOOR MAKERS

door Roland Wigman in opdracht van FAIR

FAIR
FILM AUTEURS IN RECHT

Als ik al mijn rechten overdraag, ben ik dan ook mijn vergoedingen voor thuiskopie of uitzending kwijt?

Nee, ook als je al je rechten overdraagt, behoud je je rechten op de wettelijke vergoedingsaanspraken!

Waarom moet ik al mijn rechten overdragen, als de ander alleen maar televisie uitzendt?

Dat hoeft ook niet – en als de ander niet luistert helpt de wet je: de overdracht omvat alleen bevoegdheden die zijn vermeld of die uit aard en strekking van de overeenkomst voortvloeien.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

INLEIDING

1. AUTEURSRECHT

Exploitatieright

2. HET AUTEURSRECHTELIJKE WERK

Werk in de zin van de auteurswet

Voorwaarden van auteursrechtelijk werk

Werk en stoffelijk exemplaar

Wat is geen werk in de zin van de Auteurswet?

Filmwerk

3. FILMAUTEURSRECHT

Wie is auteursrechthebbende

Wanneer heb je als maker auteursrecht

Exploitatieright van de producent - artikel 45d Auteurswet

Persoonlijke rechten van de makers bij film - artikel 45f Auteurswet

4. EXPLOITATIE: WAT KAN JE MET DAT AUTEURSRECHT?

Vergoeding

Wettelijke vergoedingsaanspraken

Leenrechtvergoeding

Thuiskopievergoeding

Naburige rechten - Artikel 45d lid 2

5. AUTEURSCONTRACTENRECHT

Onevenredige vergoeding - Artikel 25d

Non-usus bepaling - Artikel 25e

Verschuldigheid van een billijke vergoeding - Artikel 25c

Geschillen - Artikel 25g

6. SAMENVATTING

NAWOORD

VOORWOORD

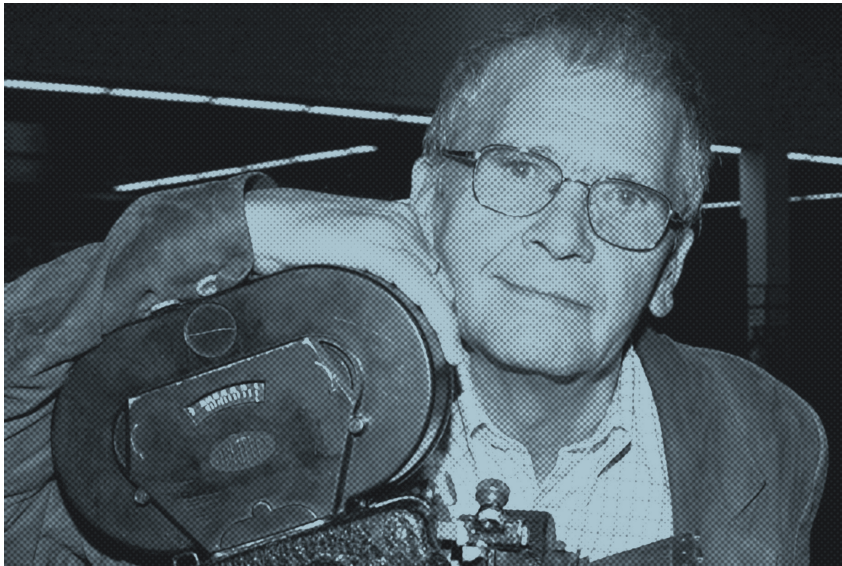
"My 40 years-odyssey for legal and monetary recognition of DoP's as co-authors of their films.

Since the early 80s, I have been struggling up to the highest ranks of the German Department of Justice and the Supreme Court, to legally recognize cinematographers as co-creators of cinematographic works. After having been accepted together with the directors and the film editors in the special Film Authors Section of the German collecting society VG-Bild-Kunst, and the successful positioning of German Directors of Photography as co-authors of their films even in the legal context, I started in 2005 an unprecedented lawsuit against the producers of my film DAS BOOT, the German broadcasting stations and the video-distribution company. This exemplary law-suit should help to establish fair and equal remuneration of cinematographers in the turnover made by exploiting the film work under German law. This case is still not finished by a final judgment – after struggling for almost 14 years through all legal instances, up to the German Supreme Court. But the case is already on the victory path, just a few small items have to be cleared. Finally, this exemplary law suit may have its impact over entire Europe, maybe even worldwide. Dear colleagues:

Fight for your rights, they can finance your retirement!"

Jost Vacano, Director of Photography BVK ASC

Jost was cameraman bij diverse films van de Nederlandse regisseur Paul Verhoeven, en werd bekend door zijn camerawerk voor Total Recall en de Duitse film Das Boot.

© privé archief Jost Vacano, fotograaf onbekend

INLEIDING

Je bent Scenarist, Regisseur, Director of Photography, Editor, Sound Designer, Production Designer, of Costume Designer, of Hair & Make-up Designer. Samen maak je een film. Die film - of het nou een speelfilm, documentaire, animatie, tv-serie, lang of kort, artistiek, commercieel, pornografisch of wat dan ook - is een werk in de zin van de auteurswet. Deze werken worden beschermd door het auteursrecht. Dat auteursrecht komt toe aan de maker(s). Dus (ook) aan jou.

Dit boekje is geschreven voor filmmakers. Wanneer je deel uitmaakt van het scheppende team heb je rechten. De rechten en voorwaarden worden hieronder toegelicht.

1. AUTEURSRECHT

EXPLOITATIERECHT

De auteurswet definieert het auteursrecht als het (uitsluitende) recht van de maker van een werk om dat werk **openbaar te maken** en te **verveelvoudigen**. Daarmee is de belangrijkste functie van het auteursrecht gegeven: het is een exploitatierecht.

Verveelvoudigen kent twee componenten: **het reproduceren en het bewerken**.

Onder openbaar maken wordt onder meer verstaan: het in de bioscoop vertonen of het uitzenden van een film, vertoning in een café of fitnessclub, op school of in de Nederlandse ambassade in Kenia en ook het aanbieden van een film op internet: Streaming Video On Demand (SVOD) zoals Netflix, Disney+ en Videoland, en Transactional Video On Demand (TVOD) zoals, Apple TV, Pathé Thuis, Ziggo on Demand.

Reproduceren is het maken van kopieën op DVD of digitaal. Bewerken is meer. Naast in een film knippen of een zwart/wit film inkleuren kan van een film een tv-serie worden gemaakt en andersom: van een succesvolle tv-serie kan een bioscoopfilm worden uitgebracht. En een karakter uit een tv-serie kan een eigen tv-serie krijgen. Van een tv-serie kunnen fotoboeken worden uitgegeven, het scenario kan worden bewerkt tot roman, enzovoorts. Dat zijn allemaal bewerkingen in de zin van de auteurswet.

2. HET AUTEURSRECHTELIJKE WERK

WERK IN DE ZIN VAN DE AUTEURSWET

Wat is een werk in de zin van de auteurswet? Dat kan eigenlijk bijna alles zijn, mits er sprake is van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst. En mits het werk een **'eigen oorspronkelijk karakter'** en een **'persoonlijk stempel van de maker'** heeft. Iedere creatieve prestatie met een eigen oorspronkelijk karakter en een persoonlijk stempel van de maker wordt beschermd.

Wetenschap, letterkunde of kunst hoeven we niet letterlijk te nemen: pseudowetenschap, een boek over de nieuwste inzichten van de astrologie, wordt net zo goed beschermd als verhalen in de bouquetreeks en amateurkunst met een kleine k.

Alle werken worden gelijkkelijk beschermd. Of het nu door je buurman is gemaakt of door Banksy.

De auteurswet geeft een opsomming van wat – onder meer- als **werk** wordt beschouwd:

Boeken, brochures, nieuwsbladen, tijdschriften en andere geschriften; toneelwerken en dramatisch-muzikale werken; mondelinge voordrachten; choreografische werken en pantomimes; muziekwerken met of zonder woorden; teken-, schilder-, bouw- en beeldhouwwerken, lithografieën, graveer- en andere plaatwerken; aardrijkskundige kaarten; ontwerpen, schetsen en plastische werken, betrekkelijk tot de bouwkunde, de aardrijkskunde, de plaatsbeschrijving of andere wetenschappen; fotografische werken; filmwerken; werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid; computerprogramma's.

VOORWAARDEN VAN AUTEURSRECHTELIJK WERK

Om voor bescherming in aanmerking te komen hoeft een werk niet vastgelegd te zijn, maar het moet wel zijn **geuit**. Het moet tot uitdrukking zijn gebracht.

De voordracht die jij thuis in je hoofd hebt, is niet beschermd. Het moet tot uitdrukking zijn gebracht. Pas als je hem voordraagt ontstaat er bescherming.

Een werk moet een **'eigen oorspronkelijk karakter'** en een **'persoonlijk stempel van de maker'** hebben, of in Europese termen: een **'eigen intellectuele schepping van de maker'** zijn. Een vorm op zich is niet beschermd. De keuze van materiaal is ook niet auteursrechtelijk relevant. Een vorm kan beschermd zijn wanneer deze uniek is. De door jou ontworpen vorm, zou wel eens uniek kunnen zijn: **een uitdrukking van jouw creatieve keuzes**.

Neem een tafel. Bijna alle tafels zijn anders: formaat, vorm tafelblad, poten, materiaal. Dat een tafel op een bepaalde hoogte moet staan is niet auteursrechtelijk beschermd: je moet eraan kunnen zitten om te eten of te werken. Een tafel moet ergens van zijn gemaakt en dat kan hout zijn, steen of kunststof. En, als jij zo creatief bent om als eerste een tafel van goud te maken, dan mag iemand anders ook een tafel van goud maken. Alleen niet dezelfde tafel!

Eisen van een 'eigen oorspronkelijk karakter' en een 'persoonlijk stempel van de maker' laten zich uitleggen aan de hand van de auteursrechtelijke bescherming van een 'gewone' portretfoto. In de voorbereidende fase kan de auteur de inscenering, pose van de te fotograferen persoon of belichting kiezen. Bij het nemen van de foto de camera-instelling, invalshoek of gecreëerde sfeer. En bij het ontwikkelen, ten slotte, tussen diverse technieken, of software. Hetzelfde geldt voor een foto van een kip in een legbatterij. Elke bewust genomen foto houdt keuzes in ten aanzien van belichtingssnelheid, diafragma, scherpstelling, scherptediepte, afstand, lichtinval, kadering, compositie, achtergrond. De mate van artistieke waardering speelt daarbij geen rol. Of de foto is gemaakt met een fototoestel of mobiele telefoon maakt daarbij voor de beoordeling niet uit.

WERK EN STOFFELIJK EXEMPLAAR

Eigendom van een werk omvat niet het bezitten van het exploitatierecht van dat werk. Een door jou gekochte tafel of [door iemand anders gemaakte] portretfoto is jouw eigendom. Jij mag jouw eigendom gebruiken, schenken aan een ander of verkopen. Je mag geen kopieën maken en die te koop zetten, niet uitlenen of verhuren [dat is ook openbaar maken]. Voor film is het niet anders.

Je mag een auteursrechtelijk werk zoals een tafel of een portretfoto niet op jouw website opnemen [dat is openbaar maken]. Je mag ook geen foto van jouw kamer maken waarin die gekochte foto is afgebeeld en dan op het internet zetten: dan maak je nog steeds die gekochte foto openbaar. Je mag hem ook niet natekenen of namaken. Je mag wel een foto maken wanneer je de tafel of portretfoto wil verkopen, bijvoorbeeld op Marktplaats.

Is de DVD van jou, dan mag je nog niets met de film die er op staat behalve thuis er naar kijken met familie of vrienden. Je mag de film op die DVD niet op internet zetten, niet vertonen aan anderen, de DVD niet verhuren en er geen kopieën van maken en die weer doorverkopen. Voor een download geldt hetzelfde. Die download is voor eigen gebruik en je mag er niets anders mee dan thuis, met familie en misschien een paar vrienden naar kijken.

WAT IS GEEN WERK IN DE ZIN VAN DE AUTEURSWET?

Ideeën worden niet beschermd door het auteursrecht. Stijl, methode en theorie niet. En alles dat technisch wordt bepaald, of technisch is vereist, is ook niet beschermd. Tot slot heeft de hoogste rechter geoordeeld dat alles wat triviaal of te banaal is ook niet wordt beschermd.

Het idee om een film te maken over de coronacrisis, waarbij ervaringen van een oma en kleindochter elkaar in twee verhaallijnen kruisen en die eindigt in het afscheid van oma door de kleindochter vanaf de straat terwijl oma op driehoog achter het raam staat is niet beschermd. Pas als je een filmidee behoorlijk zou uitwerken, bijvoorbeeld op schrift in een synopsis van twee of drie pagina's, dan komt aan die synopsis – voor zover er sprake is van eigen oorspronkelijk karakter en persoonlijk stempel – bescherming toe.

Iedereen mag schilderen in de stijl van Van Gogh of Banksy. Je mag de methode van Bob Ross volgen. Iedereen mag filmen in de stijl van Hoyte van Hoytema of Robby Müller.

FILMWERK

Film is een werk. Film wordt – als enig werk – in de wet gedefinieerd. **Onder filmwerk wordt verstaan een werk dat bestaat uit een reeks beelden met of zonder geluid, ongeacht de wijze van vastlegging van het werk, indien het is vastgelegd.** Als een werk kwalificeert als filmwerk, zijn naast de gehele Auteurswet, de artikelen 45a tot en met 45g van de Auteurswet van toepassing. Die artikelen behelzen een aparte wettelijke regeling voor film, zoals hieronder wordt toegelicht.

3. FILMAUTEURSRECHT

WIE IS AUTEURSRECHTHEBBENDE?

Het auteursrecht komt toe aan de **maker** van een werk: de schrijver, de fotograaf, de schilder of de architect. Het komt niet toe aan de opdrachtgever of de financier.

Een belangrijke uitzondering hierop is het werkgeversauteursrecht. Als een maker in dienst is van een werkgever (in de zin van een arbeidsovereenkomst) én de dienstbetrekking ziet op het maken van auteursrechtelijke werken, dan komt het auteursrecht van rechtswege toe aan de werkgever.

De kassière die een roman schrijft is de maker van die roman, de juridisch medewerker die meedoet aan de wedstrijd voor een nieuw logo is de maker van het logo, maar de fotograaf in loondienst van de makelaar om foto's van de interieurs van huizen te maken is niet de maker van die foto's: dat is zijn werkgever. Maar als hij buiten dienstverband portretfoto's maakt, dan is hij daarvan weer wel de maker!

WANNEER HEB JE ALS MAKER AUTEURSRECHT?

De wet definieert de makers van een filmwerk **als de natuurlijke personen die tot het ontstaan van het filmwerk een daartoe bestemde bijdrage van scheppend karakter hebben geleverd**. 'Een daartoe bestemde bijdrage' houdt in dat je als maker van de film wordt aangemerkt wanneer jouw bijdrage speciaal voor de film is gemaakt. 'Scheppend karakter' wil zeggen dat er sprake moet zijn van creatieve keuzes bij het leveren van de bijdrage aan de film.

De componist die speciaal voor deze film muziek componeert is (mede)maker van de film. Wordt aan een fotograaf gevraagd om speciaal voor de film een tiental foto's te maken die in het decor worden verwerkt: dan is de fotograaf als maker van de foto's medemaker van de film. De cameraman van het televisieprogramma Lingo is net zo goed maker, als de cameraman van de film Speed.

De runner, productiechauffeur of de catering doet geen scheppende bijdrage. De romanschrijver wiens boek verfilmd wordt, is geen maker van de film, de componist van wie bestaande muziek in de film wordt gebruikt is geen maker van de film. Als er in een decor bestaande illustraties worden gebruikt, dan is de maker van die illustraties geen maker van de film. Want al die werken waren niet 'bestemd' voor de film.

Een film heeft vaak meerdere makers. Een film met één maker is misschien denkbaar, maar onwaarschijnlijk. Vaker zijn er meerdere makers bij betrokken, zoals een **Regisseur, Scenarist, Director of Photography, Editor, Sound Designer, Production Designer, Costume, Hair & Make-up Designer**.

Voor de wet zijn deze makers gelijk. De editor is evenveel maker als de regisseur. Er is wettelijk gezien ook geen onderscheid naar het belang van de bijdrage: de ontwerper die een decor voor één scene heeft ontworpen, is net zo goed maker als de regisseur van de hele film. Ook is er geen onderscheid naar de mate van 'scheppend karakter'.

Wie maker is, verschilt per film. Een speelfilm heeft over het algemeen meer makers dan een documentaire.

Het feit dat er meer makers zijn, betekent dat **het auteursrecht gezamenlijk wordt gehouden**. Het valt in een gemeenschap. Op die gemeenschap zijn weer de wettelijke regels over gemeenschap van toepassing. Dit betekent dat je niet over het auteursrecht op de film kan beslissen zonder de medewerking van alle anderen. Je kan wel jouw stukje van dat auteursrecht zelfstandig aan iemand anders overdragen.

EXPLOITATIERECHT VAN DE PRODUCENT – ARTIKEL 45D AUTEURSWET

Artikel 45d Auteurswet is een cruciaal artikel in het filmauteursrecht. De wet zorgt ervoor dat de producent de film kán exploiteren.

Ieder land heeft eigen auteursrechtregels over films. Het is ondoenlijk voor een Nederlandse filmproducent die een film ook in Frankrijk wil exploiteren om ervoor te zorgen dat hij zeker weet dat hij ook naar Frans recht over de juiste rechten beschikt. De achtergrond van de filmregeling in de auteurswet was en is het idee dat de internationale exploitatie van films moest worden vereenvoudigd.

De wetgever heeft daarom de producent de rol toebedeeld van degene die verantwoordelijk is voor de totstandkoming van de film, **met het oog op exploitatie ervan**. De wet bepaalt dat makers van een film worden vermoed de rechten om de film openbaar te maken en te verveelvoudigen - in de zin van artikel 14 Auteurswet - aan de producent te hebben overgedragen. Dit heet '**vermoeden van overdracht**' en geldt tenzij maker en producent schriftelijk anders overeenkomen.

Als een producent niets zou regelen op contractueel gebied, dan heeft hij op grond van dit artikel toch de volgende rechten:

- het recht de film openbaar te maken, én;
- het recht de film te verveelvoudigen in de zin van artikel 14 Auteurswet.

Let wel: Onder het vermoeden van overdracht vallen alleen de exploitatierechten op de film die klaar is voor vertoning. Op de afzonderlijke bijdragen aan de film rusten auteursrechten van de desbetreffende makers.

Artikel 14 Auteurswet regelt de reproductie, specifiek het vastleggen van de film op **enig voorwerp dat bestemd is om een werk ten gehore te brengen of te vertonen**. Dus de producent mag wel kopieën van de film maken. Hij heeft daarmee niet (althans niet op grond van dit artikel) het recht om de film te bewerken. De producent heeft ook geen remakerecht, of sequelrecht.

De producent heeft deze rechten voor zolang als het auteursrecht geldt en voor de gehele wereld. Het artikel bepaalt – juist in verband met internationale exploitatie – nadrukkelijk dat de producent er ondertitels bij aan mag brengen en de teksten ervan mag nasynchroniseren.

PERSOONLIJKHEIDSRECHTEN VAN DE MAKERS BIJ FILM – ARTIKEL 45F AUTEURSWET

Het vermoeden van overdracht van rechten doet geen afbreuk aan de persoonlijkheidsrechten van de makers. Maar een maker van een film wordt vermoed afstand te hebben gedaan van zijn recht zich te verzetten tegen wijzigingen in de film. Dat is een praktische oplossing, specifiek voor filmwerken.

Persoonlijkheidsrechten zijn rechten die de integriteit van de maker moeten beschermen. Dat zijn:

- het recht op naamsvermelding
- het recht je te verzetten tegen de openbaarmaking van het werk onder andermans naam
- het recht je te verzetten tegen een wijziging in de benaming van het werk
- het recht je te verzetten tegen misvorming, verminking of andere aantasting van het werk, voor zover daardoor aan jouw eer of goede naam schade wordt toegebracht.

Voor film geldt ook het recht op vermelding van je hoedanigheid: als je DoP bent, moet dat vermeld worden en hoef je geen genoegen te nemen met de vermelding 'camera operator' of 'met dank aan';

Bijzonder voor film is dat je je ook kan verzetten tegen vermelding van je naam. Dat is niet zo gek als het lijkt. In de praktijk werken heel veel mensen aan een film mee en heeft ook de producent – en misschien ook wel financiers zoals de omroep of de distributeur – iets te zeggen over het eindproduct. Als je het daar niet mee eens bent, moet je je er ook van kunnen distantiëren.

Van sommige persoonlijkheidsrechten kan je afstand doen. Zoals van naamsvermelding; van het recht je te verzetten tegen wijziging in de benaming. Dat is bijvoorbeeld relevant voor scenaristen. Je kan geen afstand doen van het recht om je te verzetten tegen verminking van het werk. Je mag je altijd verzetten tegen misvorming, verminking of andere aantasting van het werk.

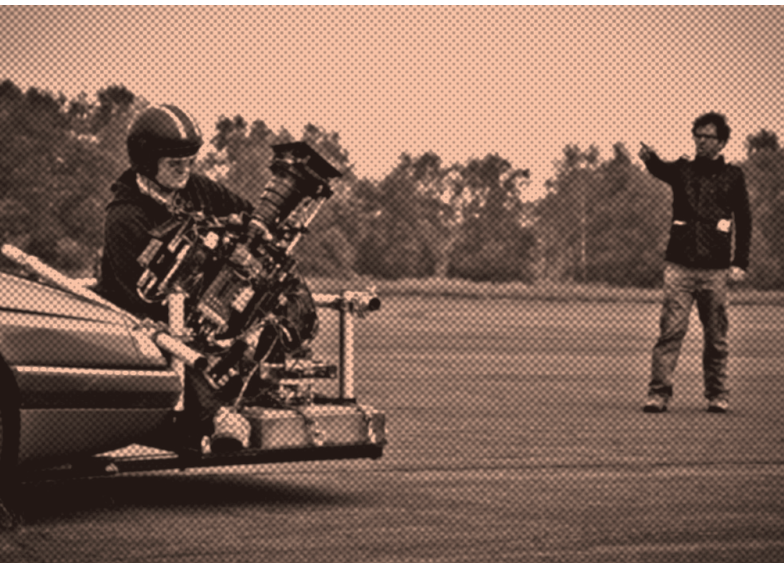
In het verleden werden films die op cinemascope waren opgenomen nog wel eens gepand en gescand naar een 4:3 televisieformaat. Daar werd – terecht – door veel filmmakers [soms met succes en soms ook niet] bezwaar tegen gemaakt.

Toen de televisie begon met het in de bovenhoek in beeld brengen van het logo van de zender/ omroep is daar ook door makers van de film bezwaar tegen gemaakt, wederom soms met succes [bijv. in Zweden] en soms zonder succes.

Er zijn een aantal specifieke **persoonlijkheidsrechten voor filmmakers**:

- het recht op vermelding van de hoedanigheid [dus wat je hebt gedaan]
- recht op vermelding op de 'gebruikelijke plaats'
- het recht op niet-vermelding; en
- het recht om te vorderen dat de vermelding wordt vertoond.

Dat laatste recht lijkt helaas in deze tijden, gelet op de praktijk bij omroepen, een loze bepaling. Credits worden weggedraaid. En welke maker begint een rechtszaak tegen een omroep om te eisen dat de credits worden afgedraaid?

4. EXPLOITATIE: WAT KAN JE MET DAT AUTEURSRECHT?

Het auteursrecht is een vermogensrecht. Het is een bezit. **Als maker kan je jouw auteursrecht te gelde maken. Je kan het verkopen of verhuren.**

Verkopen betekent het eigendom overdragen. Verhuren of 'in licentie geven' betekent in het auteursrecht dat je als rechthebbende bepaalde handelingen toestaat aan anderen tegen een vergoeding. Bij overdracht gaat het uit jouw vermogen naar het vermogen van een ander en bij licentie blijft het van jou, maar een ander mag er iets mee.

Het auteursrecht is 'splitsbaar'. Bij film wordt vaak opgelegd dat de film alleen in het Nederlands mag worden gemaakt [de film mag dan wel in andere talen worden nagesynchroniseerd of ondertiteld]. Dat geeft de mogelijkheid aan de rechthebbende om de rechten voor een Engels- of Duitstalige versie aan een ander te gunnen. Bij filmdistributie worden distributierechten gewoonlijk gesplitst naar taalgebied of naar medium: bioscoop, televisie, vod.

Een Duitse distributeur zal ook altijd Südtirol tot zijn territorium willen rekenen en een Italiaanse distributeur eist dan weer de Italiaanse rechten voor Capo d'Istrië, nu deel van Kroatië.

Je kan iemand al jouw auteursrechten overdragen, maar je kan ook alleen het recht verlenen om jouw roman tot toneelstuk te bewerken in het Swahili en dat het daarna alleen driemaal in Egypte – in het Swahili – mag worden opgevoerd in de maand januari 2022.

Voor een overdracht [ook van een heel klein stukje auteursrecht] en voor een exclusieve licentie [ook al is het maar een heel beperkte exclusieve licentie] is een akte vereist: een schriftelijk stuk. De akte moet worden getekend door – in ieder geval – de overdrager, c.q. de licentieverlener.

Je hoort of leest wel eens dat het auteursrecht niet zou kunnen worden overgedragen. Zoals al opgemerkt: dat kan wel. Artikel 2 van de auteurswet zegt: Het auteursrecht gaat over bij erfopvolging en is vatbaar voor gehele of gedeeltelijke overdracht. Datzelfde artikel zegt ook: De overdracht of de verlening van een exclusieve licentie omvat alleen die bevoegdheden die in de akte staan vermeld of die uit de aard en de strekking van de titel of licentieverlening noodzakelijkerwijs voortvloeien.

Een raamovereenkomst tussen een belangenorganisatie en de NPÖ is in principe geen akte waarbij rechten overgaan, want deze is niet getekend door de overdrager/ licentieverlener. Maar een overdracht in algemene voorwaarden die op een overeenkomst toepasselijk worden verklaard, terwijl die overeenkomst met de toepasselijk verklaring is ondertekend, voldoet waarschijnlijk wel aan de voorwaarden.

De verkrijger zal goed moeten formuleren welke rechten hij wenst te verkrijgen en waarvoor. Als een televisiezender 'alle rechten' vraagt, dan volgt uit aard en strekking van de overeenkomst dat die overdracht alleen betrekking kan hebben op televisie-uitzendrechten en bijvoorbeeld niet op boekuitgaverrechten: een televisiezender is geen boekuitgever.

VERGOEDING

Over het algemeen kan je stellen dat je recht hebt op 2 vergoedingen:

- vergoeding voor je werkzaamheden
- vergoeding voor je rechten

Het is in Nederland de praktijk dat die twee zaken samen in één vergoeding worden geregeld. Je kan een bedrag ineens vragen, maar je kan ook een royalty vragen. Of een percentage van de opbrengsten. Het is dan van belang dat je goed oplet bij de definitie van 'opbrengsten'.

Amerikaanse filmstudio's waren en zijn berucht om hun definities van al hetgeen op opbrengsten in mindering mag worden gebracht op de opbrengsten voordat jij als maker daarin deelt. De bijlage 'aanwending bruto-opbrengsten' bij een overeenkomst van Paramount Pictures bedraagt 26 pagina's.

Op grond van het Nederlandse auteursrecht moet een vergoeding 'billijk' zijn en moet die in verhouding staan tot de opbrengsten die met het werk worden gegenereerd.

Hierover is nu één keer geprocedeerd voor de Geschillencommissie Auteursrecht. Maar betoogd kan worden dat als een percentage is afgesproken er geen, of in ieder geval minder, ruimte zal zijn voor een aanvullende vergoeding.

Je vraagt je natuurlijk af: hoe kom ik als maker aan gegevens over de exploitatie? Vanaf 7 juni 2022 bevat de Auteurswet een bepaling die de maker recht geeft op [jaarlijkse] informatie over de exploitatiewijzen en de daarmee gegenereerde inkomsten. Die informatie moet zo nodig rechtstreeks door een licentienemer [zoals een filmdistributeur of een bioscoop] worden verstrekt.

WETTELIJKE VERGOEDINGSAANSPRAKEN

Naast de overeengekomen vergoeding kent de Auteurswet aan makers nog een aantal vergoedingsaanspraken toe. Dit zijn vergoedingen vanwege het feit dat een maker van de wetgever moet tolereren dat anderen bepaalde handelingen met zijn werk kunnen en mogen doen.

Leenrechtvergoeding

Zo mogen bibliotheken uitleenen. Daarvoor betalen bibliotheken een leenrechtvergoeding.

Thuiskopievergoeding

Iedereen mag thuis een kopie van een auteursrechtelijk beschermd werk maken voor eigen gebruik. Maar als je zo een kopie maakt op een voorwerp dat bestemd is om dat werk ten gehore te brengen, te vertonen of weer te geven - vroeger een blanco cassette of Cd-rom, nu de computer of de mobiele telefoon - moet er een vergoeding worden betaald. Die vergoeding heet 'thuiskopie' vergoeding en moet worden betaald door de fabrikant van de hiervoor genoemde voorwerpen.

Artikel 45d lid 2

Ook voor uitzending van filmwerken (vroeger kabeldoorgifte) moet een vergoeding worden betaald. Artikel 45d lid 2 van de Auteurswet bepaalt dat voor (reguliere) uitzending van een filmwerk een proportionele billijke vergoeding verschuldigd is aan alle makers van een film.

Als je alle rechten overdraagt, of als je alleen het recht tot uitzending overdraagt, behoud je toch jouw aanspraken op deze vergoedingen. Deze vergoedingsaanspraken vloeien rechtstreeks voort uit de wet en zijn niet overdraagbaar en er kan ook geen afstand van worden gedaan.

5. AUTEURSCONTRACTENRECHT

De Auteurswet kent ook een aantal bepalingen die direct betrekking hebben op de inhoud van overeenkomsten waarbij auteursrechten worden overgedragen of in licentie worden gegeven.

Op het wettelijk vermoeden van overdracht conform art. 45d Auteurswet zijn in ieder geval de artikelen 25d en 25e Auteurswet van toepassing. En op de aan filmmakers verschuldigde billijke vergoeding die een producent moet betalen op grond van art. 45d Auteurswet zijn de artikelen 25c en 25g Auteurswet van toepassing.

ONEVENREDIGE VERGOEDING - ARTIKEL 25D

Artikel 25d Auteurswet bepaalt dat een maker een aanvullende billijke vergoeding kan vorderen als de eerder overeengekomen vergoeding een onevenredigheid vertoont in verhouding tot de opbrengsten uit exploitatie.

Dit was bijvoorbeeld het geval dat de makers van Soof 2 aankaartten. De regisseur en de schrijver vonden dat zij een hoger royaltypercentage moesten krijgen, gelet op de opbrengsten van de film. Zij kregen daarin van de [hierna nog te noemen] Geschillencommissie Auteursrecht gelijk.

NON-USUS BEPALING - ARTIKEL 25E

Artikel 25e Auteurswet bepaalt dat de maker de exploitatieovereenkomst geheel of gedeeltelijk kan ontbinden indien het werk binnen een redelijke termijn niet of niet voldoende wordt geëxploiteerd.

Voor een maker is het belangrijk dat zijn werk wordt gezien en geëxploiteerd. Het komt voor dat een partij zich alle rechten laat overdragen of in licentie geven, en vervolgens niet al die rechten gaat exploiteren, of zelfs helemaal niet overgaat tot exploitatie. De zogeheten 'non usus bepaling' ('usus' is Latijn voor 'gebruik'). De maker moet dan wel eerst aan zijn contractspartij een redelijke termijn gunnen om alsnog tot exploitatie over te gaan.

Voor filmwerken ligt dit wel iets ingewikkelder. Rechthebbende makers kunnen alleen gezamenlijk ontbinden. De wet bepaalt dit als het auteursrecht aan meerdere makers toebehoort en de eigen bijdrage geen scheidbaar werk is. Als de makers het onderling niet eens zijn, is er [alleen] de gang naar de rechter.

VERSCHULDIGHEID VAN EEN BILLIJKE VERGOEDING - ARTIKEL 25C

De belangrijkste bepaling van art. 25c Auteurswet voor filmmakers is dat dit artikel bepaalt dat een aanvullende billijke vergoeding verschuldigd is als wordt overgegaan tot exploitatie op ten tijde van het sluiten van de overeenkomst nog onbekende exploitatiewijzen.

GESCHILLEN - ARTIKEL 25G

Artikel 25g Auteurswet gaat over de mogelijkheid om geschillen voor te leggen aan de Geschillencommissie Auteursrecht. De gang naar deze geschillencommissie is vrijwillig met instemming van beide partijen: maker en producent. Dit als alternatief voor een gang naar de rechter.

Het auteurscontractenrecht kent nog een paar bepalingen, waarvan voor een filmmaker misschien de belangrijkste is dat onredelijk bezwarende bedingen in een overeenkomst vernietigbaar zijn.

6. SAMENVATTING

De producent heeft alleen de rechten nodig om de film openbaar te kunnen maken en te reproduceren maar krijgt niet automatisch de rechten om van de beelden die jij hebt ontworpen ook een fotoboek of andere merchandise te maken.

Het vermoeden van overdracht geldt alleen voor een vertoningsgerede film, dus niet voor overig niet gebruikt materiaal. Wordt er een boek van je plaatjes gemaakt of siert je werk op een mok, dan heb je of die rechten verleend, of je hebt ze niet verleend. Als je ze niet hebt verleend is er sprake van inbreuk op je rechten. Dan heb je recht op schadevergoeding.

Als je 'al je rechten' hebt overgedragen, is die overdracht nog altijd beperkt tot wat er uitdrukkelijk in de overeenkomst staat of wat uit de overeenkomst noodzakelijk voortvloeit. Al het gebruik anders dan openbaar maken en reproduceren van de film moet duidelijk in het contract benoemd worden.

Aanspraken op wettelijke auteursrechtelijke vergoedingen (kabelgelden, thuishopie etc.) en je recht op naamsvermelding kan je niet weggeven.

Om er zeker van te zijn dat je zoveel als mogelijk aanspraak kan maken op de jou toekomstige vergoedingen, is het belangrijk dat de rechtenparagraaf in jouw contract goed is geformuleerd.

De NSC adviseert daarom de volgende bepalingen:

1. De producent verwerft van de DoP die rechten die ingevolge artikel 45d Auteurswet worden vermoed aan de producent te zijn overgedragen.
2. De DoP behoudt alle overige rechten, met name ook de rechten in het beeldmateriaal dat niet in de voor vertoningsgerede versie van de film is opgenomen. Indien sprake zal zijn van twee versies van de film, bijv. een regisseurs cut naast de versie van de producent, dan staat het de producent of regisseur vrij om beeldmateriaal dat niet in de voor vertoningsgerede versie van de film is opgenomen te gebruiken in de regisseurs cut; met betrekking tot de regisseurs cut verwerft de producent eveneens de rechten als bedoeld in lid 1.
3. De DoP verleent hierbij aan de producent een niet opzegbare licentie om beeldmateriaal uit de film wereldwijd te gebruiken ten behoeve van de promotie en marketing van de film, inclusief eventueel gebruik in trailers, videoclip, op posters en omslagen van dragers [DVD, Blu-Ray].

4. De aan de producent toekomende [exploitatie-] rechten doen niet af aan de wettelijke vergoedingsaanspraken [thuiskopie, leenrecht, reprorecht, onderwijs, etc.] van de DoP, dan wel aan die aanspraken van de DoP die krachtens de wet [of een op grond van de wet verleende vergunning] bij uitsluiting door een zogeheten collectieve beheersorganisatie voor auteursrechten kunnen worden uitgeoefend.

5. De DoP doet hierbij voor zover wettelijk mogelijk afstand van zijn persoonlijkheidsrechten, met uitzondering van het recht op naamsvermelding, zoals nader geformuleerd in artikel 45e Auteurswet [‘credits’].

Het is altijd goed om een contract eerst te laten checken bij een collega of een advocaat voordat je het tekent.

NAWOORD

Op initiatief van de Netherlands Society of Cinematographers (NSC) is Stichting Film Auteurs In Recht (FAIR) opgericht om als Collectieve Beheer Organisatie (CBO) auteursrechtelijke belangen van audiovisuele verhalenvertellers te behartigen. FAIR spant zich in voor alle nog niet vertegenwoordigde makers van een film in de zin van de auteurswet om:

- aanspraak te maken op de collectieve vergoedingen waar deze makers recht op hebben;
- deze wettelijke vergoedingen te innen;
- en te verdelen.

De nog niet vertegenwoordigde maker wordt slechts gezien, gehoord en erkend, wanneer deze voor zijn of haar rechten opkomt. Jarenlange ontkenning en het weggijken door betrokken partijen plus een weeffout in de wet vormden de argumentatie om FAIR op te richten voor erkenning en vergoeding van auteursrecht voor makers.

We hopen dat dit boekje voldoende wegwijs biedt in de omvangrijke en complexe materie van het auteursrecht. Waardoor jij als maker beter voor je positie en rechten kunt opkomen.

Voor het strijden voor je rechten heb je kennis, een lange adem en continuïteit nodig. Alleen samen kunnen we dit bewerkstelligen.

Sluit je daarom aan bij jouw CBO. Meld je aan via www.faircbo.nl

[Stichting FAIR](#)

[Nederlandse Auteurswet](#)

[College van Toezicht Auteursrechten](#)

FAIR
FILM AUTEURS IN RECHT

stichting FAIR, Rooseveltlaan 34-3, 1078NJ Amsterdam, info@fairco.nl, www.fairco.nl